

METODICKÉ POKYNY K LEKCI 1

BASIC CZECH I

**Ana Adamovičová
Darina Ivanovová**

KAROLINUM

Otázky JAK, ODKUD, CO, KDO, KDE – téma SEZNÁMENÍ, MĚSTO

FONETIKA

Při výkladu o vokálech a konsonantech je vhodné studenty zvlášť upozornit na měkké konsonanty. Má to více výhod: jednak si je snadno zapamatují (všechny konsonanty s háčkem + c a j), dále jsou důležité jak kvůli výslovnosti (s. 11 a 12), tak kvůli pravopisu (s. 12), také ale kvůli zařazení substantiv do měkké deklinace (s. 28 – v tabulce je měkká deklinace označena světlejší barvou).

Slovíčka na procvičení výslovnosti jsou často volena tak, aby je studenti mohli snadno rozpoznat (*metro, minuta, banán, problém, hotel, Praha, vegetarián*, apod.). U nácviu výslovnosti (s. 15, 16) není nutné studentům prozradit významy všech slov (pokud si je ovšem sami nevyžádají). Cvičení je dobré dělat po dvojicích (*mapa – pátek, banka – banán, maso – salám*). Je dobře upozornit na slova cizího původu (*unie, tenis* apod.), u kterých se při výslovnosti neuplatňuje pravidlo o změkčování konsonantu *d, t, n* (ruským a polským studentům trvá poměrně dlouho, než si toto pravidlo osvojí).

Mezi prvními slovíčky se vyskytuje také *mám*. Je vhodné hned na začátku tvořit jednoduché věty: *Mám problém, Mám banán, Mám byt, Mám dům*. Doporučujeme též klást otázky, studenti si zvyknou na tvary *máš / máte* (aktivně však budou užívat jen *mám / nemám*). Cílem je nenápadně seznámit studenty s jedním typem otázky v češtině a hlavně se stoupavou intonací u zjišťovacích otázek: *Máš / Máte dům / autobus? – Ne, nemám dům / autobus, mám byt / auto*.

DIALOGY (s. 21)

Dialogy je lepší číst až po zvládnutí slovesa *být* (s. 22). Při čtení dialogů se studenti poprvé setkají s rodem v češtině (*Američan – Američanka, Angličan – Angličanka, citinec – cizinka, Čech – Češka, Španěl – Španělka, Fin – Finka*). Zvládnutí tohoto jevu se bude prohlubovat při procvičování otázky ODKUD (s. 25).

SLOVESO BÝT (s. 22)

Je třeba zdůraznit, že sloveso *být* je jediné sloveso, které 3. osobu sg. netvoří pouhým přidáním zápornky *ne* k afirmativní formě: *je – není*. Je vhodné hned vyzdvihnout spojení *To je / To není* a ukázat na pár věcí ve třídě. Tuto formulaci taky použijeme při vzájemném seznámení: *To je XY – Těší mě*. Osobní zájmena se studenti učí až po zvládnutí základních tvarů slovesa *být*. Je třeba zdůraznit, že hlavní plurálovou formou 3. osoby je tvar *oni*. (*Ony* a *ona* víc vysvětlit až u fráze *mít rád/a* – L 2, plurálu – L 4 a minulého času – L 6).

Se studenty si vykáme, mimo jiné proto, aby si snáze osvojili gramatickou a sociokulturní kompetenci, studenti si mezi sebou většinou tykají. Takto procvičujeme a upevňujeme obě formy pro 2. osobu.

2. cvičení (s. 23)

Je dobré klást otázky tak, aby se co nejčastěji vyskytla odpověď v záporu, po níž bude následovat korekce. Například Němce se zeptáme: *Jste Američan?* – *Ne, (já) nejsem Američan, (já) jsem Němec.* Při komicky laděných otázkách studenty pobavíte, také si snadněji zafixují probíranou látku. Dále doporučujeme opakovat po nich *Vy nejste Američan, Vy jste Němec*, čímž studenty zároveň vedeme ke správnému užití osobních zájmen při důrazu, který je při korekci namístě. Je dobré také klást otázku ve špatném rodě, např. ženě: *Jste Američan?*

Dvojí negace v odpovědi *Ne, já nejsem...* je také vhodně volenou strategií pro asijské studenty, kterým zpravidla trvá dost dlouho, než si tento jev v češtině osvojí.

OTÁZKA ODKUD (s. 25)

Tato otázka nám pomůže nenápadně zařadit problém rodu (více se mu budeme věnovat u dalších dvou otázek). Je dobře, pokud si studenti zapamatují správnou koncovku své země a svého města: *Jsem Rus / Ruska z Ruska, z Moskvy* (je třeba zdůraznit, že je pouze **Ruska** z **Ruska**, kdežto *Polka z Polska, Finka z Finska, Norka z Norska, Němka z Německa*.) Zároveň procvičujeme správnou výslovnost prepozice a následného substantiva.

Zde je také dobře upevnit použití slovesa *být* a *mít se*: *Jsem student/ka, Jsem Angličan/ka, Jsem z Anglie, Jsem v Praze, Mám se dobře*, a to především proto, abychom již v zárodku vyloučili častou interferenční chybu *#Jsem dobře*.

Dále je potřeba zdůraznit, že se názvy národů v češtině píšou velkým počátečním písmenem.

OTÁZKY CO a KDO (s. 26, 27)

Otázky CO a KDO mají za cíl názorně ukázat rozlišení rodu v češtině. Je možné začít otázkou KDO a obrázky doplnit maximem informací (viz Klič ke cvičením), poté podrhnout konsonantické koncovky u M, -a u F, -e/-ě (*dítě*) a -o (*miminko*) u N. Pak přejdeme k otázce CO a názorně ukážeme, že konsonant nejčastěji prezentuje M, koncovka -a feminina, koncovka -o vždy neutra. Za problémové koncovky se vyznačí -e (proto jsou *sklenice* a *srdce* na zvláštním řádku). Zároveň upozorníme na *brýle, dveře* a *peníze* (-e může být i koncovkou plurálu). Když už jsme zmínili plurál, na příkladech *kalhoty* a *nůžky* ukážeme, že -y je další typickou plurálovou koncovkou (další příklady: *hotely, lampy*; plurálové koncovky se ještě jednou vyskytnou ve cv. 6, s. 32). Je třeba též zdůraznit, že se s koncovkou -e v běžné konverzaci setkají více v rodě ženském (*židle, ulice*) než ve středním a že se tato koncovka často vyskytuje u přejatých slov (*Itálie, televize, situace, šance*).

Teprve potom upozorníme na konsonantické zakončení slov ženského rodu. Studenty vedeme k tomu, aby si tato slova zapisovali zvlášť. V tabulce na straně 28 jsou pro začátek uvedena jen 4 slova (*kolej, tramvaj, postel, noc*). K nim postupně přibudou (*chuť* – Lekce 1: fráze, *skříň, věž* – Lekce 2: Můj pokoj, *věc* – Lekce 2: Dialogy, *broskev, mrkev* – Lekce 4 a pár dalších).

Na příkladech u otázky KDO letmo zmíníme ženská příjmení: *pan Novák* a *paní Nováková* (k tomu se více vrátíme v L2).

Doplníme M, F, N před příklady na s. 26 (otázka CO), stejně jako zájmena ON, ONA, ONO + TO mající totožné rodové zakončení.

TEXT MĚSTO (s. 30)

Před čtením textu probereme otázku KDE (s. 31). Ukážeme ve třídě, kde co je a kde kdo je. Bezprostředně před samotným čtením textu studenty také seznámíme s obrázkovým materiálem k tématu Město (na webu). Na příkladech *můj kamarád /sám / jeden den* a *moje kamarádka /sama / jedna ulice* vedeme studenty k samostatné dedukci o důležitosti rozlišení rodu v češtině.